

DIRECTIEVERSLAG 2018

Foto: Pascal Moors

Parkstad
Juni 2019

Inhoudsopgave

1.	Voorwoord	3
2.	IBA-organisatie.....	4
2.1	<i>IBA Practical</i>	4
2.2	<i>IBA Public</i>	9
2.3	<i>IBA Academy</i>	12
2.4	<i>IBA Expojaar</i>	14
3.	IBA Financieel.....	15

1. Voorwoord

Hierbij bied ik u het Directieverslag voor het jaar 2018 aan. Het afgelopen jaar heeft IBA Parkstad de reeds ingeslagen realisatiefase verder uitgebouwd. Samen met alle projecteigenaren en overige betrokken partijen werd er hard gewerkt om de uitvoering van projecten in gang te zetten. Enkele projecten werden reeds gerealiseerd. Verderop in dit directieverslag zal er voor de sleutelprojecten worden aangegeven welke stappen er in 2018 zijn gezet. Daarnaast hebben we afgelopen jaar ook de lijntjes naar de andere actieve IBA's en overige initiatieven die zich op regio-ontwikkeling richten kort gehouden. Kennisuitwisseling stond hierbij centraal.

Op communicatief vlak heeft IBA Parkstad het afgelopen jaar de in 2017 gekozen strategie verder uitgewerkt en ingevuld. Zo werd er veel samenwerking gezocht met andere partijen en evenementen in Parkstad: Pinkpop, Cultura Nova, de Publieksmanifestatie "Op de Buitenring!" etc. De verhalen over IBA Parkstad en de projecten werden, onder andere d.m.v. de Storytelling-campagne, verteld door de betrokken bewoners van Parkstad zelf. Door de platforms Bewoners maken Parkstad en Ondernemers maken Parkstad, die in 2018 zijn gelanceerd, probeert IBA de 'Trots op Parkstad' bij deze twee doelgroepen aan te wakkeren. IBA Parkstad stimuleert, verbindt en faciliteert om initiatieven van onderop te realiseren.

Ook is er in het afgelopen jaar begonnen met de planning en voorbereiding van het IBA Expojaar, dat in 2020-2021 zal plaatsvinden. Ook hier wordt nadrukkelijk gezocht naar samenwerking met reeds bestaande evenementen en actieve partijen in de regio. IBA Parkstad is ervan overtuigd dat er door deze samenwerking een goed gevuld en kwalitatief hoogstaand Expojaar kan worden neergezet. Een Expojaar dat ervoor zorgt dat de spotlights een jaar lang op de transformatie van onze regio gericht zullen zijn.

Hoewel het einde van de IBA-periode langzaam in zicht komt, is de opdracht van Parkstad nog niet volbracht. IBA Parkstad is en blijft zich bewust van de stappen die er nog gezet moeten worden. De Regiodealgelden, die eind 2018 zijn toegekend, tonen aan dat ook het Rijk de opdracht van Parkstad ziet en erkent. Het is nu aan alle verschillende partijen om dit duwtje in de rug aan te grijpen om samen met elkaar de weg naar boven verder in te zetten. IBA Parkstad heeft in 2018 haar steentje aan deze opgave bijgedragen en zal dat ook in het komende jaar met volle overtuiging blijven doen.

Parkstad, 8 mei 2019

Mathea Severeijns
Algemeen directeur IBA Parkstad

2. IBA-organisatie

2.1 IBA Practical

Binnen IBA Practical zijn er in 2018 belangrijke stappen gezet om projecten in uitvoering te brengen, of reeds uit te voeren. Voor de sleutelprojecten wordt hieronder een uitgebreide stand van zaken aangegeven.

Centrum Parkstad

Voor **Central Park** heeft de gemeente dit jaar een bestemmingsplan opgesteld en in procedure gebracht. Afsproken was dat het Contourenplan diende te worden vertaald in het bestemmingsplan. Het Contourenplan was in een onderlinge afstemming tussen IBA Parkstad en gemeente Heerlen in 2017 opgesteld via een Participatives Verfahren onder leiding van Jo Coenen als curator. In juni 2018 bleek echter dat het conceptbestemmingsplan afweek van het Contourenplan. Er zijn aanpassingen doorgevoerd door de gemeente Heerlen, maar geconcludeerd wordt dat het Contourenplan niet de basis is voor het bestemmingsplan. Aan het einde van 2018 zijn partijen nog in overleg hierover en is het bestemmingsplan nog niet door de raad van Heerlen vastgesteld. Er heeft nog geen planuitwerking plaatsgevonden van het Van Grunsvenplein en de Promenade. De herinrichting hiervan is als resultaatverplichting opgenomen op basis van een besluit van de AvA over de verdeling van de IBA-subsidie binnen het centrum van Heerlen. Wederom is tijdens Cultura Nova in de zomer dit jaar een Park Urbana gerealiseerd.

Voor het **Romeins Kwartier** zijn door de gemeente Heerlen en IBA Parkstad dit jaar bureaus geselecteerd die een belevingsconcept hebben opgesteld. Aanvang volgend jaar zal een keuze worden gemaakt. Dit belevingsconcept vormt de basis voor de verdere ruimtelijke en programmatische planuitwerking van het Romeins Kwartier. In 2018 is daarnaast in opdracht van gemeente Heerlen de sloop van het Stadskantoor gestart. De sloopmaterialen zijn hergebruikt in een kunstwerk van Marian Teeuwen, dat in het stadhuis is gemaakt: de ruimtelijke sculptuur Archief Stadhuis Heerlen. In oktober dit jaar is het archeologisch depot De Vondst als Limburgs archeologisch museum geopend in de voormalige bibliotheek aan het Raadhuisplein. Voor het Romeinse badhuis is een archeologisch onderzoek dit jaar afgerond. Dit is zeer bijzonder, aangezien het Romeins Badhuis al een archeologisch monument is. Toestemming om archeologisch onderzoek te doen is verleend, omdat zo nieuwe informatie over de datering en de functie van het badhuis in Heerlen gevonden kon worden. Inmiddels is duidelijk geworden hoe het badhuis zich heeft ontwikkeld en wordt dit in 3D zichtbaar gemaakt. Op basis van het programmavoorstel voor het centrum van Heerlen, waarover de AvA een positief besluit heeft genomen moet in het Expojaar het Raadhuisplein heringericht zijn. IBA ondersteunt het initiatief om de bibliotheek van de heer Nic. Tummers te behouden. Hij stond aan de wieg van het architectuurcentrum Vitruvianum, dat inmiddels deel uitmaakt van SCHUNCK. Om de kennis die is opgeslagen in zijn bibliotheek en het documentatiecentrum door te ontwikkelen werd besloten om de bestanden te archiveren zodat deze voor eenieder konden worden ingezien. Zo kan de bibliotheek worden geraadpleegd door een

uiteenlopende groep van professionals, studenten en geïnteresseerden op het gebied van stad en architectuur.

Binnen de **Muziekboulevard** is dit jaar een kruidentuin geopend bij de Luciushof. Begin 2019 wordt bij de Luciushof een trap gerealiseerd die een verbinding mogelijk maakt vanaf de Putgraaf naar de Morenhoek. Daarnaast zijn dit jaar verdere voorbereidingen getroffen om Poppodium de Nieuwe Nor te herontwikkelen.

Binnen het kader van **Urban Experience** hebben Gemeente Heerlen en IBA Parkstad een beeldkwaliteitsplan voor de gehele openbare ruimte van het centrum van Heerlen opgesteld. Dit zijn ontwerprichtlijnen die richtinggevend zijn voor de verdere planuitwerking. Op basis van het programmavoorstel van de AvA inzake het centrum van Heerlen dienen binnen dit project het Zuidplein en de Bongerd te zijn heringericht in 2020. Gemeente Heerlen heeft de eerste tranche van de aanvragen tot gevelrenovatie afgerond. Het haalbaarheidsonderzoek naar de Royal is in november dit jaar afgerond. Op basis van dit onderzoek ligt er nog geen besluit tot structurele herbestemming van de Royal. In de zomer van 2018 werd tijdens het Dutch Mountain Filmfestival in een symposium gesproken over de inpassing van urban sports in de openbare ruimte van het centrum van Heerlen. IBA heeft dit festival ondersteund.

Leisure

In 2018 werd middels een programmavoorstel een vervolg gegeven aan de technische en financiële haalbaarheidsfase voor de Oloïde op de **Wilhelminaberg**. Eind 2018 is het Voorlopig Ontwerp-plus opgeleverd en diverse onderzoeken naar de technische en economische uitvoerbaarheid. Op basis hiervan vindt verdere besluitvorming in 2019 plaats. Daarnaast werd op basis van een samenwerkingsovereenkomst een stuurgroep geformeerd om de voortgang te bewaken, bestaande uit Provincie Limburg, gemeente Landgraaf en IBA Parkstad.

De **Leisure Lane** wordt de schakel in het internationale netwerk van lange afstand fietsroutes tussen de Duitse Vennbahn en het Belgische kolenspoor. Het is een aantrekkelijk fietspad door de hele regio waarmee je het landschap en de cultuur in de regio kunt beleven. Het maakt parken binnen het stedelijke gebied toegankelijk en het verbindt stedelijke functies en de attracties in Parkstad op een vloeiende manier. IBA heeft de Leisure Lane samen met Parkstadgemeenten en Provincie Limburg ontwikkeld. IBA geeft de Leisure Lane een extra kwaliteitsimpuls door de landschappelijke waarde te vergroten. Uitgangspunten daarbij zijn biodiversiteit en aantrekkelijke beplanting. De bijzondere breedte van dit fietspad (4,5 meter breed) en haar uitstraling bieden hiervoor voldoende mogelijkheden.

In 2018 heeft het tracé van de Leisure Lane zijn definitieve vorm gekregen. IBA Parkstad heeft samen met LOLA Landscape Architects een ontwerphandboek opgesteld voor de afwerking van het pad, de invulling van de brede bermen langs de route en voor het uiterlijk van de rustpunten. De inmiddels opgerichte stuurgroep heeft een samenwerkingsovereenkomst ondertekend en is akkoord met ontwerphandboek voor het basispakket. De volgende stap is om een ontwerphandboek op te stellen voor het Pluspakket,

waarin de verdere hoogkwalitatieve afwerking van de route en de Points of Interest staan opgenomen en uitgewerkt. Inmiddels worden door de Provincie Limburg ook de eerste mogelijkheden verkend om smart mobility op de Leisure Lane toe te passen.

Na de realisatie van de 'etalage' van GaiaZOO, waar de aankleding en sfeer van de nieuwe entree is doorgetrokken tot aan de Buitenring Parkstad Limburg, zijn ook in 2018 een aantal pilots uitgevoerd waarmee kan worden geïllustreerd dat de **Leisure Ring** de Buitenring meer kan laten zijn dan enkel asfalt waarover de gebruiker zich snel en comfortabel van A naar B kan bewegen. In de afgelopen periode heeft Heijmans in opdracht van Stadsregio Parkstad Limburg, IBA Parkstad en de Provincie Limburg, over een lengte van één kilometer het technologisch lint gerealiseerd. Samen met het in gebruik nemen van een groot deel van de Buitenring op vrijdag 2 november 2018 is ook het deel waarop deze pilot van de Leisure Ring plaatsvindt, in gebruik genomen. Sinds eind november is ook de volgende pilot zichtbaar: het spoorviaduct van het Miljoenenlijntje in Kerkrade wordt op een aantrekkelijke manier verlicht. In verschillende kleuren licht en met verschillende symbolen wordt naar de omgeving verwezen. Aan de ene zijde van het viaduct is een stoomtrein te zien die verwijst naar het Miljoenenlijntje. Aan de andere zijde zijn dieren te zien die in dit gebied leven.

In 2018 besloot de AvA om een aantal ingrepen in de **groeves** van Beaujean en Sibelco door te voeren, zodat een gefaseerde transformatie van de zilverzandgroeves tot natuur en recreatie zichtbaar kan worden gemaakt. Er is een schetsontwerp voor een rondje groeves (als fiets- en wandelroute) opgesteld. Daarbij is nadrukkelijk aangetekend dat het tracé rondom de Sibelcogroeven mede afhankelijk is van het plan van transformatie dat Sibelco met de Provincie Limburg heeft opgesteld. IBA heeft hieraan geen bijdrage geleverd. Tevens is besloten om tijdens Cultura Nova uitvoeringen in de groeves te laten plaatsvinden. In het kader van Cultural Nova vond daarvoor de voorstelling Carmina Burana plaats.

Nadat L'Ortye het voorwerk heeft verricht, door het mobiliseren van de bewoners rondom het braakliggende Broekland terrein, zijn partijen nu aan de slag om van dit initiatief een succes te maken. Het oorspronkelijk initiatief van een ondernemer is veranderd in een initiatief van bewoners, die ondersteund worden door een ondernemer. Nadat ook enkele bestuurders van de gemeente Heerlen enthousiast zijn geraakt is in december 2018 onderzocht welke middelen er zijn vanuit de gemeente (regulier, Gebrookerbos), IBA en L'Ortye. Met deze middelen wordt een eenvoudig "pauze-park" aangelegd. De start van de werkzaamheden ligt in het voorjaar van 2019. Naast het feit dat dit initiatief nu succesvol lijkt te worden afgerond, blijft het wel steken dat het gehele proces rondom dit relatief kleine project, meer dan twee jaar in beslag heeft genomen.

Binnen **Center Court** is er enige tijd gezocht naar een logische verbinding tussen de ontwikkeling van de hardware en de software. In november 2018 is besloten om voor de software externe deskundigheid in de persoon van Eke Zijlstra in te huren. Het initiatief hiertoe is mede door Provincie Limburg genomen. De werkzaamheden van de heer Zijlstra moeten borgen dat de fysieke vormgeving op basis van de uitgangspunten van KettingHuls op de juiste wijze gevuld wordt met inhoud. De heer Zijlstra zal tot en met mei 2019

onderzoeken hoe de verschillende programma's, van de oorspronkelijke initiatiefnemers, Zuyd Hogeschool, Gemeente Kerkrade en regiogemeentes, op elkaar afgestemd in het Center Court onder gebracht kunnen worden. Het uitgangspunt hierbij is dat het ontwikkelde model eenvoudig en op meerdere plekken toepasbaar moet zijn. Onder deze voorwaarde willen partners werken aan een Samenwerkingsovereenkomst tussen Gemeente Kerkrade, IBA Parkstad en Provincie Limburg. Deze samenwerkingsovereenkomst zal in maart 2019 ondertekend worden.

Parkstedelijke schil

Met de komst van de Buitenring ontstaat in Beekdaelen de mogelijkheid het **stationsgebied van Nuth** te verfraaien en tot 'Poort van Parkstad' te ontwikkelen. De nu nog onaantrekkelijke, infrastructurele omgeving kan met sloop en nieuwbouw getransformeerd worden tot een aantrekkelijk gebied voor omwonenden en ondernemers. De huidige structuur en inrichting van het stationsgebied, vooral die aan de centrumzijde, verhindert dat het gebied zich kan ontplooiën tot de levendige entree die Parkstad verdient.

Als eerste aanzet is door IBA Parkstad opdracht verstrekt om een visie voor de spoorzone te maken. Op basis van deze visie kan vervolgens in fases gewerkt worden aan de verdere verbetering van dit gebied. In de eerste fase wordt een plan opgesteld voor de hoek waar het zorgpension van Levanto zich bevindt.

De eerste steen van de '**Reus van Schimmert**', zoals de watertoren in de volksmond wordt genoemd, werd in 1926 gelegd. Nu is de watertoren in particulier eigendom. De huidige eigenaar wil het Rijksmonument behouden voor de regio door er een nieuwe bestemming aan te geven. De nieuwe bestemming van de watertoren in Schimmert moet innovatie, educatie en beleving combineren tot een voor bewoners en bezoekers aantrekkelijke attractie. Door gebruik te maken van streekproducten wordt maatschappelijke samenhang en verbinding gestimuleerd. Zo leren bezoekers bewust om te gaan met voeding en het belang van duurzaamheid.

IBA heeft geadviseerd over de architectonische kwaliteit, het verbeteren van de toegankelijkheid en bijgedragen aan onderzoek naar de verduurzaming van het gebouw. Dit heeft geleid tot een ontwerp waarbij de buitenzijde van de watertoren in oude glorie hersteld zal worden. Aan de binnenzijde komen verschillende tussenverdiepingen, die als het ware worden opgehangen aan de kolommenstructuur en die de wanden van de watertoren niet zullen raken.

Het gebied in **Schinnen** rond Thull, Muldersplas en omgeving – met de Alfa Brouwerij als centrale spil – wordt ontwikkeld. Alfa wil een brasserie en proeflokaal inrichten dat past bij de brouwerij en dat vormgeeft aan de toekomst van het gebied. Daarbij wordt door een aantal infrastructurele ingrepen een verbinding gemaakt met de Geleenbeek en met het oude mijnspoor richting het centraal plateau. Over het oude mijnspoor zorgt de Leisure Lane voor verbinding met Vaesrade, Heerlen en de toekomstige Beekdaelenroute in het noordelijke buitengebied. De verbeterde recreatieve routes maken het gebied veel toegankelijker en aantrekkelijker. IBA heeft geadviseerd over landschappelijke invulling van het gebied. Tijdens een

ontwerpsessie is een plan uitgewerkt dat als basis kan dienen voor verdere uitwerking. Een vervolgsessie zal uiteindelijk tot een definitief plan moeten leiden, waarmee alle betrokken partijen kunnen instemmen.

Diverse toeristisch recreatieve ontwikkelingen binnen Onderbanken (de huidige gemeente Beekdaelen) zijn samengebracht in de totaalvisie **Poort van Parkstad Onderbanken**. De belangrijkste onderdelen hierbinnen zijn Kasteel Etzenrade, de fietsbrug met een bijzonder kunstwerk over provinciale weg N274 en de Feldbissbreuk in Onderbanken.

Bij het rijksmonument Etzenraderhuuske, de kasteelhoeve van voormalig Kasteel Etzenrade worden de historische grachten op dit moment gereconstrueerd. Deze krijgen een functie als waterberging. Het thema archeologie wordt op een vernieuwende manier neergezet in een fascinerend landschap. Als de graafwerkzaamheden afgerond zijn wordt het landschap vormgegeven door Piet Oudolf, samen met LOLA landschapsarchitecten. Het belangrijke geologische fenomeen, de Feldbissbreuk, heeft het landschap van de regio in grote mate gevormd. Door een aantal ingrepen in het landschap wordt dit zichtbaar gemaakt voor het grote publiek. De plannen hiervoor zijn inmiddels gepresenteerd.

Over de N274 wordt een fietsbrug gerealiseerd die een veilige oversteeek over de N274 garandeert voor de schoolgaande jeugd uit Onderbanken. Een iconisch kunstwerk van Marijke de Goey siert de brug en vormt zo een 'poort' vanuit het noorden van Parkstad. Opening van de brug vindt in het voorjaar van 2019 plaats.

Voor het **Oerland van Kalk** is in 2018 enerzijds aan het sterker positioneren van het gebied gewerkt en anderzijds aan de nadere uitwerking van de realisatie van een natuurtransferium en poort bij de Kunradersteengroeve. Voor de positionering van het gebied zijn de gemeenten Voerendaal en Simpelveld, de Coöperatie Land van Kalk, de Provincie, VVV en IBA bijeengekomen om gezamenlijk te bepalen op welke wijze het gebied als toeristisch gebied sterker kan worden gepresenteerd. Op basis van een position paper zal aanvang 2019 besluitvorming hierover plaatsvinden. Voor de Kunradersteengroeve is in 2018 een samenwerkingsovereenkomst opgesteld en ondertekend door gemeente Voerendaal, Provincie Limburg, IBA Parkstad en de eigenaar van de Kunradersteengroeve om te komen tot een uitvoeringsplan voor het realiseren van een infopunt en natuurtransferium bij de groeve. Inmiddels ligt er een Definitief Ontwerp met een gespecificeerde kostenraming, alsook een overeenkomst om de vereiste grondtransactie te realiseren. Definitieve besluitvorming vindt in het eerste kwartaal van 2019 plaats.

Gemeente Voerendaal en het kerkbestuur van de **OLV van Altijddurende Bijstandkerk te Kunrade** hebben met Zorghuis Onze Lieve Vrouwe BV en Delphinium Zorg gewerkt aan een plan om de kerk te herbestemmen tot het Zorghuis OLV door te voorzien in de bouw van woningen voor ouderen die niet meer in staat zijn om zelfstandig te wonen alsook in het realiseren van een sociaalmaatschappelijke wijkfunctie. De AvA heeft besloten om hiervoor additionele middelen beschikbaar te stellen als gevolg van een niet voorziene kostenpost als gevolg van asbest. In 2019 is het plan verder uitgewerkt tot een omgevingsvergunning. Deze is inmiddels verleend en de grond is overgedragen

naar de ontwikkelende partij. Aanvang volgend jaar vindt de formele start van de verbouwing plaats.

Voor de **gebiedsontwikkeling ZLSM** heeft de gemeente Simpelveld op basis van ondersteuning vanuit IBA een haalbaarheidsonderzoek uitgevoerd, teneinde ondernemers te koppelen aan een aantal deelontwikkelingen binnen deze gebiedsontwikkeling. Via een IBA-workshop werden deze ontwikkelingen in 2017 door gemeente Simpelveld, IBA en stakeholders in beeld gebracht. In 2018 werd echter duidelijk geworden dat in deze fase ondernemers wel interesse hebben getoond, maar nog niet expliciet commitment willen afgeven. De gemeente Simpelveld heeft in dit kader besloten om op korte termijn de openbare ruimte rondom het station op te waarderen zodat de verblijfskwaliteit kan worden verbeterd. Voor het opstellen van het VO heeft de gemeente bureau LOLA Landscape Architects ingezet.

Wonen

Op 1 november 2017 zijn drie delen van appartementen uit een hoogbouwflat in Kerkrade gehesen. Bouwbedrijven Jongen heeft van de uitgehesen units en ander materiaal dat vrijkomt bij de sloop van de flats een expo-gebouw gemaakt. Een belangrijk experiment voor het **SUPERLOCAL**-project. Het doel van het project is om de kwaliteiten, waarden en materialen van het projectgebied opnieuw te gebruiken binnen het gebied. Het expogebouw werd eind januari opgeleverd en op 22 februari 2018 feestelijk geopend. Inmiddels wordt asbest gesaneerd bij de flat aan de Voortersstraat. Planvorming voor deze flat begint definitieve vorm te krijgen en de architectenselectie voor de 'sociale plint' is eind oktober afgerond. Ook de ontwikkeling van de UIA-woningen is zo goed als afgerond. Bij deze woningen is het streven dat 95% van de te gebruiken bouwmaterialen hergebruikt wordt uit de gesloopte flats.

2.2 IBA Public

Voor IBA Public stond het jaar 2018 in het teken van informeren, het creëren van betrokkenheid en beleving rondom de projecten en het gedachtegoed van IBA Parkstad. Primaire doelgroep waren de bewoners en ondernemers van Parkstad.

Op elkaar afgestemde communicatie

Op basis van de IBA-communicatiestrategie zijn in 2018 tal van communicatiemethoden en -middelen ingezet. Deze zijn (en worden) nauwgezet op elkaar afgestemd, zodat ze elkaar versterken.

De uitrol van de communicatiestrategie en de inzet van methoden en middelen wordt geregisseerd vanuit de organisatie IBA Parkstad. Voor de uitvoering ervan zijn bureaus uit Parkstad geselecteerd die samen met IBA Parkstad de uitdaging aangaan om de communicatie burger- en ondernemersgericht in te vullen. Diverse expertises worden door de bureaus ingebracht. Samen vormen ze onder regie van IBA Parkstad de bureauschil. De bureauschil wordt naar behoefte aangevuld met noodzakelijk expertises en bestaat in hoofdzaak uit partijen uit de regio. Samen verzorgen zij de online (digitale) en offline

(traditioneel) communicatie.

In lijn met de in 2017 ontwikkelde en door de AvA vastgestelde communicatiestrategie is ingezet op het versterken en het laden van het merk en de resultaten van IBA Parkstad. Communicatie over de projecten is thematisch met IBA (en vice versa) verbonden. De omgeving (bewoners, ondernemers) zijn daarin nadrukkelijker betrokken. De IBA-projecten is een gezicht en gevoel gegeven.

Een scala aan communicatiemiddelen is ingezet. Naast de nieuwe website die in januari 2018 online ging, vormen de sociale media een belangrijke informatiebron. Het bereik van IBA is in 2018 significant gegroeid. De sociale media van IBA Parkstad zijn vormgegeven en ingericht, in lijn met de communicatiestrategie.

'Storytelling' speelde in 2018 een centrale rol. IBA vertelt verhalen en communiceert zo over de kernwaarden en ambities van IBA. Hiermee wordt in hoge mate bijgedragen aan de positionering en herkenbaarheid van IBA Parkstad. Zo het draagvlak gecreëerd en versterkt bij de mensen die in de wijken van Parkstad wonen en werken.

Storytelling campagne – IBA Actueel

In januari 2018 is de storytelling campagne gelanceerd, die het hele jaar de rode draad in de campagne gevormd heeft. Rondom tien IBA-projecten is een filmisch verhaal gemaakt vanuit het perspectief van de bewoner/ondernemer in Parkstad, vaak in samenwerking met initiatiefnemers en maatschappelijke partijen. De IBA-projecten zijn zo op een voor de burger interessante en toegankelijke manier neergezet. De projecten stonden in de "stories" centraal en zijn vanuit betrokken burgers gepresenteerd. Zij schetsten hun ervaring met de IBA-projecten en geven op hun eigen betrokken manier de betekenis van het project en IBA voor hun aan. In 2018 zijn negen stories gepubliceerd. De tiende en laatste story zal begin 2019 verschijnen.

In januari 2018 is ter versterking van de storytelling campagne gestart met de productie van een tweewekelijks IBA-journaal, de IBA Actueel. Het journaal wordt uitgezonden via de lokale omroepen in Parkstad. In lijn met de insteek van de storytelling campagne worden projecten en initiatieven in Parkstad verteld vanuit bewonersperspectief.

Evenementen: 5 pijlers

IBA Parkstad heeft in 2018 deelgenomen aan tal van evenementen en activiteiten. Vijf evenementen vormden de pijlers hiervan.

In maart 2018 werd de eerste **IBA Informatiemarkt** georganiseerd in de kerk van Kunrade. Twee dagen lang presenteerden de projecteigenaren samen met IBA Parkstad de projecten en thema's die de regio versneld in transformatie moeten brengen. De informatiemarkt werd door zo'n 700 geïnteresseerden bezocht. Bijzonder was het bezoek van minister van BZK, Kajsa Ollongren, die zich persoonlijk liet informeren over de transformatie van de regio Parkstad en de bijdrage van IBA daaraan.

In april was IBA, i.s.m. gemeente Heerlen, 2 dagen vertegenwoordigd bij de **Polis Convention** in Düsseldorf. Het is een internationaal congres op het gebied van Stadsontwikkeling en Infrastructuur, waaraan een breed scala aan partijen deelneemt. In de IBA-stand werden Urban Heerlen en de IBA-thema's gepresenteerd. Op de slotdag vonden in de goedbezochte IBA-stand een aantal presentaties plaats van het gemeentebestuur van Heerlen, het provinciale bestuur en de IBA Expertenrat.

In juni was IBA Parkstad drie dagen actief op het Pinkpopterrein. Voor de eerste keer was IBA-naamgever van een podium op **Pinkpop**, de IBA Parkstad stage. Op het terrein werd campagne gevoerd met de slogan "trots op Parkstad". IBA had een grote zichtbaarheid met een eigen tent op het terrein, een promotieteam, animaties op de schermen en volop media-aandacht.

Eind augustus/begin september stond in het teken van **Cultura Nova**. Op het Burgemeester Van Grunsvenplein werd door Cultura Nova weer het tijdelijke Park Urbana ingericht. IBA was permanent aanwezig met een team dat verhalen uit de stad optekende. Twee culturele producties werden door IBA Parkstad mede mogelijk gemaakt. In de zilverzandgroeve Beaujean werd twee keer de Carmina Burana opgevoerd. Een groot succes. De bijzondere locatie, i.c.m. met de spectaculaire uitvoering, zorgden twee keer voor een uitverkochte voorstelling. In de voormalige Emma fabriek in Treebeek werd i.s.m. Toneelgroep Maastricht negen keer de voorstelling Emma opgevoerd. Ook deze voorstelling was zeer succesvol. Alle voorstellingen waren uitverkocht.

De culturele samenwerking in de regio, inclusief de deelname aan Pinkpop, heeft in 2018 veel exposure opgeleverd en in belangrijke mate bijgedragen aan de mentale transformatie in de regio en het laden van "trots op Parkstad".

Eind september vond tijdens de publieksdag Buitenring Parkstad Limburg de eerste **IBA Leisure Run** plaats. Niet alleen vernieuwende projecten hebben de aandacht van IBA Parkstad, ook sportiviteit (bewegen en gezondheid) staat hoog in het vaandel. Een bijzonder evenement op een bijzondere locatie. Hardloopwedstrijden van diverse afstanden vonden plaats op de buitenring. Meer dan 1000 hardlopers kregen de gelegenheid om de regio vanuit een niet alledaags perspectief te bekijken.

Daarnaast nam IBA eind november deel aan de dag van het MKB. Dit betreft een ondernemerscongres dat jaarlijks in samenwerking met zo'n 20 organiserende partners mogelijk gemaakt wordt voor ondernemend Limburg.

Bewoners maken Parkstad/Ondernemers maken Parkstad

IBA Parkstad acht het van groot belang dat bewoners weten wat in hun omgeving gebeurt. Dat er projecten worden gerealiseerd die zorgen voor een sterkere toekomst. Maar ook voor sociale cohesie binnen de wijk. Om bewoners te activeren heeft IBA Parkstad in april 2018 het project "Bewoners maken Parkstad" opgezet. IBA juicht initiatieven van inwoners toe die aansluiten op, of raakvlakken hebben met de bestaande 50 projecten uit het uitvoeringsprogramma. Bewoners die zelf of samen met anderen een geweldig idee voor de buurt hebben zijn opgeroepen zich te melden. De bewoner kent de buurt, de bewoners en het verenigingsleven het beste, dus hij of zij mag het vertellen. Het zijn de bewoners die Parkstad fraaier, gezonder en trotser maken.

Om initiatieven vanuit de inwoners van Parkstad te stimuleren heeft IBA een panel samengesteld. Het panel beschikt over een hoop expertise, maar werkt graag samen met de inwoners van Parkstad. Het panel van beoordeelt de initiatieven, maar ook de populariteit in de buurt telt mee. Bewoners kunnen namelijk de inzendingen op de IBA-website bekijken en stemmen uitdelen. Zo komen we tot de beste ideeën.

Bewoners maken Parkstad is zeer succesvol gebleken. Het enthousiasme is groot. Inmiddels zijn er meer dan 50 aanvragen ingediend, waarvan in 2018 er 12 zijn toegekend. 21 projectvoorstellen zijn in behandeling.

IBA heeft in 2018, samen met partijen uit het MKB, onderzocht of voor ondernemend Parkstad een project Ondernemers maken Parkstad opgezet zou kunnen worden. Begin 2019 zal duidelijk worden of en hoe daar invulling aan wordt gegeven.

IBA en haar partners

Het Uitvoeringsprogramma van IBA Parkstad betreft een breed palet aan sectoren waaronder leisure en recreatie, economie, natuur en landschap, herbestemming vastgoed en zorg en onderwijs. Inmiddels werkt IBA met een breed netwerk van partijen samen, zowel binnen de projecten alsook in meer algemene zin. Dit betreft partners uit het culturele middenveld, maar ook vanuit de economische sector wordt nauw samengewerkt. Voor een overzicht van de betrokken stakeholders verwijzen we naar de IBA-website.

Informatiecentrum IBA Parkstad

Begin 2018 heeft IBA haar informatiecentrum, gelegen op de begane grond onder het IBA-kantoor, geopend. Het is een aantrekkelijke zichtlocatie. In het IBA Informatiecentrum zijn de projecten zichtbaar, waarmee ook IBA zelf zichtbaar is. In de etalages van het informatiecentrum worden communicatiemiddelen getoond die de IBA-campagne versterken.

Het informatiecentrum is daarnaast een belangrijk ontmoetingspunt voor partners van IBA Parkstad. Het is inmiddels voor IBA en haar partners een veelgebruikte vergaderlocatie en ontvangstruimte. De ruimte is ook beschikbaar voor externe partijen die het informatiecentrum als vergaderlocatie huren en daarmee automatisch ook de IBA boodschap 'gepresenteerd' krijgen.

2.3 IBA Academy

Expo 'Places of Hope': Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018

De manifestatie 'Places of Hope' had als doel om mensen uit verschillende velden bij elkaar te brengen en zo samen te werken aan de ruimtelijke toekomst van ons land, met Zin in de Toekomst. Of je nou burger, ambtenaar, onderwijzer of landmaker bent, uiteindelijk werken wij samen aan de grote opgaven van deze tijd. De slotmanifestatie in Leeuwarden op 21 november was juist geen afsluiting hiervan, maar een *reopening*. Uit de afgelopen maanden is gebleken dat er veel van elkaar geleerd werd en dat het in stand houden en opschalen van de verbinding tussen beleid en praktijk van cruciaal belang is.

Op 21 november stond onder andere de ondertekening van de intentieovereenkomst van Proeftuin Nederland van Morgen (NLvM) centraal. In deze overeenkomst spraken landmakers af om nog een tijdje samen te blijven leren en om in 2020 de kansen te benutten die Parkstad Limburg biedt, als plek voor uitwisseling tussen beleid en praktijk. Ook Maarten Schuring, Secretaris-Generaal van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, tekende mee namens alle ambtenaren van zijn departement. De oplevering van IBA Parkstad in 2020 wordt het volgende podium voor het netwerk van landmakers en beleidsmakers.

Om deze overdracht te bekrachtigen droeg burgemeester Ferd Crone van Leeuwarden symbolisch de fakkel over aan burgemeester Odile Wolfs van de voormalige gemeente Onderbanken (Parkstad Limburg). Ook werd in Leeuwarden de grote wandschildering van de Limburgse kunstenaar Lars Ickenroth onthuld. De 'mural' is een project dat gezamenlijk door Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018, IBA Parkstad en het Ministerie van BZK tot stand is gekomen, om de overdracht van Leeuwarden naar Heerlen te duiden. Ook is er een publicatie gemaakt (het boekje 'Places of Hope') waarin een impressie staat van veel wat de Landmakers in 2018 samen hebben gedaan.

IBA meets IBA 2018

Bij de IBA meets IBA's zijn de uitwisseling van ervaringen tussen de IBA's erg belangrijk. Het is merkbaar dat er binnen het ministerie duidelijk gewerkt wordt aan een herdefiniëring van de IBA's en de inpassing daarvan binnen het vigerend beleid. Vanuit IBA Parkstad is meerdere malen aangegeven dat een uitwisseling op regeringsniveau mogelijk en wenselijk is. Het al eerder genoemde Landmakers-initiatief, dat voor de komende twee jaar juist het thema grensoverschrijdendheid heeft, leent zich hier perfect voor. Vanuit Duitsland ligt de focus nu heel sterk op hun eigen land en is ook een verdere uitbreiding van het IBA-principe in Europa vooralsnog een brug te ver. In 2018 werden twee andere IBA's bezocht.

Bezoek IBA Basel

In januari 2018 heeft een delegatie van IBA Parkstad een bezoek gebracht aan Basel op verzoek van de IBA Expertenrat. In een *conference call* met Reimar Molitor van de Expertenrat is de stand van zaken van de afzonderlijke IBA's besproken. Daarnaast heeft er een onderlinge afstemming plaatsgevonden over de planning en (wetenschappelijke) inhoud van de twee expo's. Meer over het Expojaar van IBA Parkstad staat verderop in dit Directieverslag.

Na de gevoerde besprekingen in het IBA-hoofdkantoor van Basel zijn bezoeken gebracht aan verscheidene projecten in en rondom Basel. Hierbij vormen met name de projecten met als thema "collateral landscape" een overeenkomst. Een voorbeeld hiervan is de herinrichting van kiezelgroeves rondom Basel en de groeves in Parkstad. Grensoverschrijdende problematieken zijn in beide regio's eveneens goed te duiden.

Bezoek tussenpresentatie IBA Heidelberg

Het bezoek in Heidelberg in juli 2018 kende twee hoofdonderdelen. Elke IBA presenteerde de huidige stand van zaken. Directeur Kelly Regterschot hield

haar presentatie in het Duits, die goed ontvangen werd. Hierin blikte ze terug op de afgelopen jaren en keek ze vooruit naar de voorbereidingen van het Expojaar. Daarnaast kwam de voltallige Expertenrat bijeen met de afgevaardigde van het Duitse ministerie (Frau Kautz). Er werd een toelichting gegeven op de nieuwe weg die de Expertenrat wil inslaan bij de toelating c.q. oprichting van nieuwe IBA's.

Het door de Expertenrat opgestelde "Memorandum zur Zukunft Internationaler Bauausstellungen" en de door de individuele IBA's gegeven reacties daarop werden uitvoerig besproken. IBA Parkstad werd specifiek bedankt voor haar zorgvuldige reactie en -rapportage die mede op de door bureau Boer & Croon opgestelde Midterm Review was gebaseerd. Met afgevaardigden van de op het moment lopende IBA's werden projecten en de Expo, die de tussentijdse presentatie van Heidelberg weergaf, bezocht.

2.4 IBA Expojaar

In juni 2018 zijn de voorbereidingen voor het IBA expojaar intensief opgepakt. Er is voor het zomerreces een strategische visie op het expojaar ontwikkeld. Deze visie is de basis geweest voor de besluitvorming in de AvA-vergadering van oktober. Daarna is deze visie verder uitgewerkt door het voeren van gesprekken met mogelijke samenwerkingspartners in de regio en ontwerpessies met IBA Expertenrat. Deze externe contacten en interne overleggen zullen leiden tot een uitgewerkt plan voor het expojaar met kalender en begroting ter besluitvorming in de AvA-vergadering van februari 2019.

Inhoudelijk is er gekozen voor een verschuiving van het expojaar van het gehele jaar 2020 naar augustus 2020 tot en met augustus 2021. In het expojaar zal de ruggengraat gevormd worden door een samenwerking met de grote festivals in onze regio zodat er maximale exposure zal ontstaan voor de vijftig IBA-projecten. Tijdens deze festivals zullen ook twee congressen worden georganiseerd die zowel de wetenschappelijke reflectie op het IBA-proces waarborgen als een blik werpen op de toekomst van Parkstad en de regionale samenwerking aldaar op ruimtelijk gebied. Daarnaast zal IBA Parkstad gedurende het gehele jaar een doorlopend programma organiseren met haar informatiecentrum als brandpunt en uitvalsbasis.

3. IBA Financieel

IBA Parkstad wordt gefinancierd vanuit de bijdragen die de aandeelhouders bijeen hebben gebracht. Met de toetreding van Gemeente Schinnen tot IBA Parkstad in 2017 steeg de totale aandeelhoudersbijdrage van € 45,0 miljoen naar € 46,3 miljoen. Deze bijdrage wordt verdeeld over de volgende posten:

- Subsidiegelden: investeringsbijdragen aan IBA-projecten. Het totale bedrag aan subsidiegelden komt uit op een bedrag van € 24,8 miljoen.
- Procesgelden: bijdragen die samenhangen met het faciliteren van projecten. De procesgelden worden in drie delen onderscheiden, namelijk de kosten voor governance, facilitair en projectkosten.

IBA Parkstad heeft als doelstelling de subsidiegelden te vermeerderen door een multiplier 1:3 te creëren, onder andere door middel van bijdragen van het Rijk, de Europese Unie, private investeringen en de eigen bijdragen van de projecteigenaren. De AvA beslist over de reservering van subsidiegelden op basis van programmavoorstellen.

Vanuit de procesgelden ondersteunt IBA Parkstad trajecten ten behoeve van planontwikkeling, communicatie en haalbaarheidsanalyses. De totale omvang aan procesgelden bedraagt € 21,5 miljoen (inclusief maximaal € 6,75 miljoen aan apparaatskosten).

- **Financieel rapport 2018**

Het IBA boekjaar 2018 wordt afgesloten met een nadelig exploitatieresultaat van afgerond € 460.650. RSM Nederland Accountants N.V. heeft een goedkeurende verklaring afgegeven bij de financiële jaarrekening 2018.

In dit directieverslag worden de kosten van de IBA gepresenteerd in lijn met de begroting. De jaarrekening is opgesteld overeenkomstig de regels van BW 2, Titel 9 en is separaat aan de AvA ter vaststelling voorgelegd. In onderstaand overzicht treft u de specificatie per kostenplaats aan van het resultaat 2018 en de vergelijking daarvan met de begroting 2018 en met de jaarrekening 2017.

Bedragen in Euro's

	2018		2017
	Realisatie	Begroting	
AvA	0	25.000	2.147
Accountant	22.774	35.000	25.789
Directie/curator	95.665	100.000	27.351
Governance	118.439	160.000	55.287
Personeel	314.148	320.000	331.749
Organisatie	309.115	315.000	354.645
Faciliteir	623.263	635.000	686.394
Practical	1.866.605	1.530.000	2.050.982
Public	497.428	650.000	271.638
IBA Academy/School	134.193	150.000	165.703
IBA Event			
Projectkosten	2.498.226	2.330.000	2.488.323
Aandeelhoudersbijdrage	2.779.278	2.779.000	3.534.000
Onttrekking algemene reserve	460.650	346.000	
Resultaat	0	0	303.996

- **Toelichting op resultaat 2018**

IBA subsidiegelden

Aan IBA-projecten kan, naast ondersteuning bij de uitvoering van het veredelingsproces van IBA-kandidaat naar IBA-project, ook een IBA-investeringsbijdrage in de vorm van een projectsubsidie worden toegekend. Het desbetreffende AvA-besluit (tot IBA-project) markeert de overgang van de fase van projectveredeling naar projectrealisatie. Met die overgang van een project naar de volgende fase eindigt de actieve betrokkenheid van IBA Parkstad bij de voorbereiding van het project en is de realisatiefase voor de projecteigenaar aangebroken. Het is de verantwoordelijkheid van de projecteigenaar om de afgesproken kwaliteit te realiseren en te voldoen aan de subsidievoorwaarden.

De AvA heeft in 2018 aan 9 projecten een projectsubsidie toegekend. In totaal heeft de AvA in 2018 een subsidiebudget vrijgegeven van € 3.716.000,-. De

nadruk van het IBA-proces verschuift van veredeling van IBA-kandidaten (proceskosten) naar (co-)financiering van gekwalificeerde IBA-projecten langs de lijn van projectsubsidies.

Met de geprioriteerde projecten is een cofinanciering van derden gemeoid waarbij een multiplier van ca. 5 gerealiseerd wordt, hetgeen ruim hoger is dan de beoogde doelstelling van 3.

De uit te keren IBA-subsidies maken deel uit van de jaarlijkse aandeelhoudersbijdrage en vallen onder de jurisdictie van de Algemene Wet Bestuursrecht (AWB). Om fiscaal-juridische redenen maken de subsidiegelden geen deel uit van de exploitatiebegroting van de IBA en kennen zij een eigen procesgang, zoals vastgelegd in de subsidieverordening en de subsidieregeling. De geldstroom van de IBA-subsidies wordt via de balans verantwoord en het proces voldoet aan de regels van de AWB.

IBA Procesgelden

Onder de proceskosten worden verstaan de kosten van governance, facilitair en projectkosten

Governance en Facilitair

- *geraamde kosten 2018: € 795.000,-*
- *gerealiseerde kosten: € 741.702,-*

Het voordelig exploitatieresultaat ten opzichte van de begroting 2018 op de totale apparaatskosten over 2018 bedraagt € 53.298.

Het IBA-apparaat bestaat uit de onderdelen Governance en Facilitair. De facilitaire diensten van de IBA die uit het budget voor apparaatskosten worden gedekt zijn de PIOFAH-diensten (Personeel, Informatie en ICT, Organisatie, Financiën, Algemene Zaken en Huisvesting). Evenals voorgaande jaren blijven de apparaatskosten binnen het begrote bedrag.

De apparaatskosten vormen de vaste kosten van de IBA en blijven tot en met 2018 binnen de afgesproken norm. Vooralnog wijst alles erop dat dit ook voor de toekomstige IBA-jaren het geval zal zijn.

Projectkosten

- *geraamde kosten 2018: € 2.330.000,-*
- *gerealiseerde kosten: € 2.498.226,-*

Het nadelig exploitatieresultaat ten opzichte van de begroting 2018 voor de projectkosten bedraagt € 168.226,-.

Het primaire proces van de IBA wordt uitgevoerd via de IBA-instrumenten en is volledig projectgeoriënteerd. De doelstelling van de IBA-instrumenten is kort samengevat: bijdragen aan de ontwikkeling van de kwaliteit van IBA-kandidaten tot IBA-projecten die in 2021 zijn gerealiseerd.

Budgettair is het kwalificatieproces via de IBA-instrumenten gebaseerd op het 'Handboek IBA Zomer 2015'. In het boek wordt de werkwijze van de IBA gedetailleerd beschreven. Het budget voor de IBA-instrumenten is in de begroting 2018 verdeeld over 3 IBA-instrumenten: Practical, Academy en Public.

- **Europese subsidie**

IBA Parkstad werkt met EUquest samen om de mogelijkheden te onderzoeken om Europese subsidies voor de IBA-projecten te kunnen verkrijgen. De projecteigenaar geldt hierbij als penvoerder, maar IBA faciliteert en ondersteunt hierbij.

Het IBA-project Super Local is een mooi voorbeeld hiervan. In november 2017 is een subsidie voor dit project van het Urban Innovative Actions programma (UIA) toegekend. IBA heeft het proces aangejaagd om deze Europese subsidie te verkrijgen. Met 12 projectpartners is een aanvraag gehonoreerd voor een bedrag van ca. € 4,7 miljoen. Ten behoeve van de contractuele vormgeving van de UIA subsidie voor het project Super Local (Europese benaming Super Circular Estate), zijn twee overeenkomsten opgesteld en door alle partijen ondertekend.

Er worden daarnaast de mogelijkheden voor Center Court, Romeins Kwartier en Leisure Lane onderzocht.